

Першароднае, матчына слова – наш найвялікшы скарб

Таццяна Пятроўна Пабяржына працуе ў Талачынскай цэнтральнай раённай бібліятэцы загадчыцай аддзела абслугоўвання і інфармацыі. Яе энцыклапедычныя веды па розных пытаннях прыемна ўражваюць, хоць сама яна да асабістага широкага кругагляду адносіца з усёю ўласцівай ёй сціпласцю, нават крытычнасцю.

Ёсць на гэтае сваё тлумачэнне: сапраўдных усябе здольнасцей ці талентаў чалавек не заўва-жае. Дык вось, Таццяна Пятроўна скончыла політэхнічны тэхнікум, атрымала спецыяльнасць тэхнолага-радыётэхніка, рабіла па гэтай спецыяльнасці нейкі час на адным з вядучых прадпрыемстваў у Расіі, але жыхарам нашага горада, ды і раёна, яна вядома як бібліятэчны работнік, а па сваёй грамадской дзеянасці — яшчэ і як старшыня райкама прафсаюза работнікаў культуры. Для працы на ніве бібліятэчнай асветы скончыла Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў, аддзяленне бібліятэказнаўства і бібліографіі. Выпадковасці, калі прасачыць усё папярэдніе жыццё Таццяны Пабяржынай, у такім яго павароце няма.

Родам Таццяна Паўловіч (яе дзявочае прозвішча) з Браслаўшчыны, вёскі Данілава. На пачатку ўжо 60-х год гэта была маленькая, у дзясятак хат, вёсачка, размешчаная ўдалечыні ад бойкіх, праезных дарог, сярод падступаючага з усіх бакоў лесу. Таму да апошняга, пакуль жыла, захоўвала свае традыцыі, звычкі, адметнасці ў мове. Пражывалі ў Данілаве як палякі, так і беларусы, бо да 1939 года яна знаходзілася пад Польшчай, але ва ўжытку пераважавала беларусская са сваім мясцовым асаблівасцямі, гаворка. Гучала яна неяк спеўна, выразна, словы трапныя, квіцістыя западалі ў душу. Людзі яе не цураліся. Ну, няхай і трасянка, але ж свая, кожнаму блізкая і зразумелая. На ёй размаўлялі дзед і бабуля, бацька, які працаў у калгасе кавалём. Усім сваім сэрцам успрыняла яе і маці, якая прыйшла ў Данілава ў замужку з Магілёўшчыны, з пасёлка Парычи, што пад Бабруйскам. Вера Антонаўна прыехала ў гэтую заходнюю частку Віцебшчыны вучыць дзетак беларускай мове і літаратуры. Дарэчы, з даволі значным жыццёвым багажом, шмат перажыўшы і зведаўшы ў свае дваццаць з нямногім год. Пры зачыстцы партызанскай зоны была схопленая акупантамі, было ёй толькі 17 год, усю вайну адпра-

цавала на абутковай фабрыцы пад наглядам аховы у Германіі. Супраць свайго жадання, але потым ужыцці спатрэбілася, авалодала размоўнай нямецкай мовай. Пры вызваленні і вяртанні дадому скончыла гандлёвае вучылішча. Але хадзелася працаўца з дзецьмі, настаўніца. Скончыла двухгадовы настаўніцкі інстытут у Оршы, а крыху пазней, завочна, філалагічны факультэт педагогічнага інстытута ў Магілёве. На працягу 20 год Вера Антонаўна выкладала родную мову ў Пестунайскай восьмігадовай школе, увесе гэты час за трох кіламетраў ў адзін бок дабіралася на працу. Сваім стаўленнем, любоўю да мовы яна ўзняла яе да уздыўненія адных з самых шануемых вучнямі предметаў у школе.

— Я адзін год, — расказвае Таццяна Пятроўна, — вучылася ў мамы, і яе мілагучнае слова кранула мяне да глыбіні душы. Так, дома, у нашай сям'і, гаварыла таксама толькі пабеларуску, а ў класе чытала ж яшчэ на памяць вершы, пераказала змест літаратурных твораў, аналізowała іх, і гэтае — глыбіня думкі, выказанай на чысцюткай роднай мове, было для вучняў прыкладам таго, як магчыма ёю валодаць. За паважнасць, разважлівасць, апантанасць сваім прадметам яе ўсе шанавалі і любілі, а я да ўсяго яшчэ з затоенай у душы радасцю ганарылася сваёю мамай. Прадметных гадзін мовы і літаратуры да поўнай нагрузкі ў яе не хапала, дык дагружалі яшчэ і нямецкай мовай. Яна свабодна на ёй размаўляла, дасканала самастойна засвоіла граматыку гэтай мовы. Але пра перажытае ў Нямеччыне яна ніколі ні з кім не дзялілася. Толькі калі мамы ў 50 год не стала, мне тады споўнілася 10 год, расказаў пры развітанні з ёю яе родныя, што менавіта на чужыні і было падарванае яе яшчэ не акрэплае здароўе. Ды, напэуна, не хацела мама траўмаваць нас, трох сваіх дачушак. Мае сёстры пасля школы прадоўжылі яе шлях. Марыя вывучылася на настаўніцу пачатковых класаў і працуе ў Браславе. Раіса выкладала русскую мову і літаратуру ў Пухавіцкім раёне, зараз на пенсіі. Многім сваім вучнямі.

яна таксама дала пущёўку ў педагогічную працу і ў добрае жыццё. Аб іх павазе і любові да Веры Антонаўны кранальна сведчыць тое, што на магілу іх любімага настаўніка часта прыносяцца жывыя кветкі. А калі мы прыезджаєм на сваю радзіму на Радаўніцу, яна літаральна ў іх патанае. Гэта шчыры знак удзячнасці ёй не толькі за атрыманыя веды, але і за яе сумленнае, з гонарам за свой край, яго культуру і мову, служэнне беларушчыне. Мама, калі хто і пагарджаў сваёю мовай, нікога за гэтае не пракала. Яна была ўпэўнена, што мінеца пэўны час — і родная мова абавязкова зойме ўжыцці беларусаў належнае ёй месца...

Таццяна Пятроўна згадвае, як Вера Антонаўна не шкадавала грошай на набыццё кніг беларускіх аўтараў, якое пачэннае месца займалі яны ў іх дамашній бібліятэцы. Было ў сям'і правіла: прачытаць ўсё, што стаіць на паліцах у доме, і як мага больш з бібліятэчных фондаў. А яшчэ Вера Антонаўна вельмі адказна ставілася да падрыхтоўкі да ўрокаў. Рыхтавала разгорнутыя да іх планы-спектры, а потым яшчэ і прагаворвала ўслых змест урокаў. І так гэтае ў яе захапляльна, натуральна атрымоўвалася, што яны заслугоўваліся такім прывычным для мамы агучваннем прадстаўчых урокаў.

За кнігамі да нас, — зазначыла суразмоўніца, — за рознымі парадамі да мамы прыходзілі і бацькі школьнікаў. Ведалі, калі будзе прынесеная кніжка ад Веры Антонаўны, яна абавязкова будзе прачытаць. Ды як было і самім яе не прачытаць, каб потым зауважыць пра гэтае прывяртанні таго ці іншага твора...

Выхаванне праз кніжнае слова, родную мову і паўплывала на канчатковы выбар працы малодшай з дачок. Таццяна Пятроўна са сваімі калегамі распрацоўвае і ажыццяўляе цікавыя, неардынарныя праекты па набліжэнні кнігі да чытача. Бібліявокны ўвесе мінулы год звярталі на сябе ўвагу не толькі з густам зробленым мастацкім афармленнем, а і прадстаўленнем беларускіх пісьменнікаў-юбіляраў, іх творчых здабыткаў. На змену ім, каб не паўтарацца, сёлета прыйшлі выстаўкі з шырокай падборкай кніг і літаратуразнаучных матэрыялаў пра беларускіх пісьменнікаў. Шырока скрыстоўваюцца слайд-презентациі да юбілеяў пісьменнікаў, сайты бібліятэкі. Сумесна з вучнямі і настаўнікамі сярэдній школы №2 г. Талачына праведзены рад мерапрыемстваў, прысвечаных Дню беларускай мовы. Арганізаваная выставка «Чытаем кнігі па-беларуску». Запамінальным для яго ўдзельнікаў стаў турнір на вызнанне пераможцаў у валоданні беларускай мовай і веданні літаратурных твораў пад назвай «Сэрцам роднага слова краніся». Але ж, як адзначылі Таццяна Пабяржына і бібліограф Алеся Галыга, у набліжэнні роднай мовы да чытачоў сродкамі бібліятэкі ёсць надчым працаўца. У тым ліку і па папярэдніх кніжных фондаў, фарміраванні цікавасці да беларускай кнігі ў дзяцей і дарослых.

Як зауважыла Таццяна Пятроўна, за гэтае мы ўсе ў адказе. Але калі ты ужо маеш сваю родную мову, то і павінен адносіца да яе як да роднай, як да сваёй найвялікшай каштоўнасці.

Віктар БІРУКОЎ.